

ЗРОСТАННЯ РОЛІ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ РОЗВИТКУ БЕЗГОТІВКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Луцький національний технічний університет

***Анотація.** Досліджено роль фінансових технологій у розвитку безготівкової економіки України та здійснено оцінку платіжної інфраструктури безготівкових розрахунків та розвиток фінтех-компаній.*

Ключові слова: фінансові технології; фінтех-компанії; інформаційні технології; безготівкова економіка; безготівкові розрахунки; інноваційні проекти.

GROWING THE ROLE OF FINANCIAL TECHNOLOGIES IN THE CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF THE CASHLESS ECONOMY OF UKRAINE

***Abstract:** The influence of financial technologies in the development of the non-cash economy of Ukraine has been studied and the payment infrastructure of non-cash payments and the development of fintech companies have been assessed.*

Keywords: financial technologies; fintech companies; Information Technology; cashless economy; non-cash payments; innovative projects.

Зростання безготівкових розрахунків, які є складовою частиною цифрової економіки України залежить від кожної людини, від її активної участі в процесах розвитку фінансових технологій (фінтех, fintech), що глибоко проникають у всі сфери фінансової діяльності, демонструючи прості, безпечні та зручні нові фінансові сервіси та інструменти, що не тільки покращують якість життя сучасного суспільства, але й забезпечують прозорість економіки. Фінансові технології є найперспективнішою сферою економіки України, яка сьогодні за динамікою йде попереду багатьох країн Заходу та Азії. Інноваційні проекти українських фінтех-компаній використовують у всьому світі що є додатковим наповненням державного бюджету та підвищення фінансової інклюзії (однаковій можливості доступу та використанні фінансових послуг) українців.

Економічні та політичні кризи спричинили закриття багатьох працюючих банків в Україні, де у 2008 році функціонувало 175 банків, а на 01.01.2021 року залишилось 74, що зменшило доступ населення до банківських послуг але дало поштовх до розвитку фінтеху, а саме впровадження державних ініціатив щодо електронного підпису та універсальних цифрових ідентифікаторів таких, як Bank ID, що дозволяє отримати безпечний і зручний он-лайн доступ до фінансових та державних послуг та Mobile ID – технології он-лайн ідентифікації, автентифікації та електронного підпису фізичних осіб а також перехід на електронний документообіг.

Протягом останніх років фінансові технології є актуальною темою не тільки в Україні але й у всьому світі. Фінтех – це сфера, до якої входять компанії, що використовують усі можливості інформаційних технологій і прагнуть до інновацій на ринку фінансових послуг. Збільшення інноваційних сервісів відбуваються завдяки проектам, що розробляються спільно фінтех-компаніями з банками. І це не дивно, так як саме засновниками фінтех-компаній є спеціалісти з фінансів, які мали досвід роботи у банках (47%) та спеціалісти з ІТ-сфери (41%). Така співпраця надає можливість банкам уникнути інвестиційних витрат та мінімізувати ризики невдач впровадження проекту, а також реалізовувати ефективні інноваційні проекти не тільки в платіжній сфері, а й в автоматизації бізнес процесів, кібербезпеці, систем штучного інтелекту та інших. Тому, можемо говорити, що фінтех-компанії поєднують інноваційні технології та бізнес-моделі для трансформації послуг, які покращують функціональні можливості та стають мобільніші у використанні. Спільні проекти з фінтех-компаніями мають майже усі банки, і лише ПриватБанк маючи власну потужну ІТ-команду розробляє беззаперечні інноваційні продукти, які підтримуються користувачами і завдяки яким банк є найпрогресивнішим у фінтех напрямі в Україні.

За даними каталогу UAFIC 2020 український ринок фінтеху на початок 2021 року складав 150 компаній – 30 з них є не публічними і з яких більша частина є провайдерами платіжних сервісів [1, 2].

Перша фінтех-компанія Unity Bars була створена у 1991 році, у 1993 році друга – Lime Systems, третя – ProFix у 1996 році. У 2002 році була створена Portmone.com (електронна платіжна система), яка сьогодні є лідером на ринку електронних платежів в Україні, у 2007 році EasyPay.ua (найбільший небанківський оператор платіжних та фінансових сервісів в Україні, якому належить інтегрована платіжна мережа, що дозволяє здійснювати платежі of-line і on-line та через мобільні додатки), у 2009 році – iPay.ua (сервіс online платежів, який у 2019 році був визнаним найкращим партнером Mastercard серед провайдерів платіжних послуг в Україні). Протягом 1991-2015 років було створено 55 фінтех-компаній, а за останні п'ять років – 95, що говорить про стрімкий розвиток фінансових технологій на фінансовому ринку України. Більшість з них обслуговують бізнес малих, середніх та великих компаній і лише на сегмент фізичних осіб працює 20%. У Києві зосереджено 82% фінтех компаній, але у таких містах України як Дніпро, Харків, Львів та Одеса є великі перспективи щодо розвитку та збільшення фінтех-компаній (рис. 1).

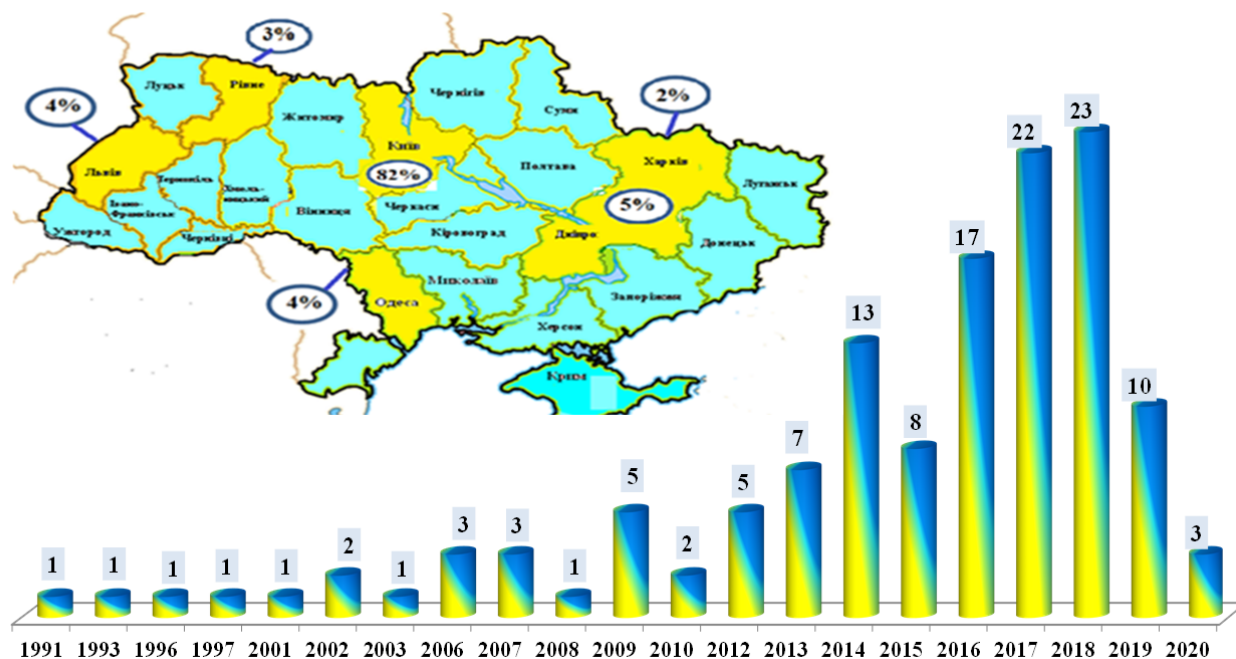


Рис. 1. Динаміка кількості фінтех-компаній за роком заснування та їх розташування
Джерело: побудовано автором за даними [1, 2]

На міжнародних ринках (Європи – 27,9%, США – 17,2%, пострадянських та інших – 12,3%) працює 43% фінтех компаній, а на українському ринку 79,5%, але у перспективі вони усі прагнуть вийти на міжнародні ринки. За рівнем розвитку безконтактних платежів Україна займає 4 місце в світі, і входить до першої п'ятірки країн за NFC-платежами, де сьогодні вже більше 20 банків пропонують NFC-сервіси. Завдяки фінтеху поширюються фінансові послуги і продукти у нові сфери та більше залучається людей, які проживають у віддалених районах з доступним Інтернетом, що є основним чинником розвитку фінтех-компаній. Саме розвинена технологічна інфраструктура (доступ до Інтернет, покриття мобільним зв'язком) дає змогу залучити населення до он-лайн послуг фінтех-компаній. Пандемія Covid-19 прискорила розвиток технологій та попит на он-лайн послуги, змінила організацію робочого часу, навчання і дозвілля і тим самим привела до стрімкого зростання користувачів Інтернет.

І такі результати ми маємо завдяки розширенню інформаційно-комунікаційних технологій, де з липня 2020 року жителі більше 9,1 тис. населених пунктів (5,4 млн українців) отримали покриття 4G, а вперше отримали доступ до мобільного Інтернету – 1,7 млн українців. З жовтня 2020 року по січень 2021 року, кількість 5G смартфонів зростає з 31 тисячі до 194 тисяч одиниць, а 4G смартфонів з 30 млн до 39,9 млн штук, а також зростанню мережі платіжної інфраструктури та інноваційних способів оплати за товари та послуги, де спостерігається значне зростання безготівкових розрахунків. На рисунку 2 представлена динаміка кількості

платіжних пристроїв, що становить на 01.01.2021 року – 386 тис. шт. торговельних POS-терміналів що більше на 10% від попереднього 2019 року та кількість суб'єктів господарювання, які приймають платіжні картки до оплати на кінець 2020 року зросла на 36% від 2019 року і становлять 327 тис. шт.

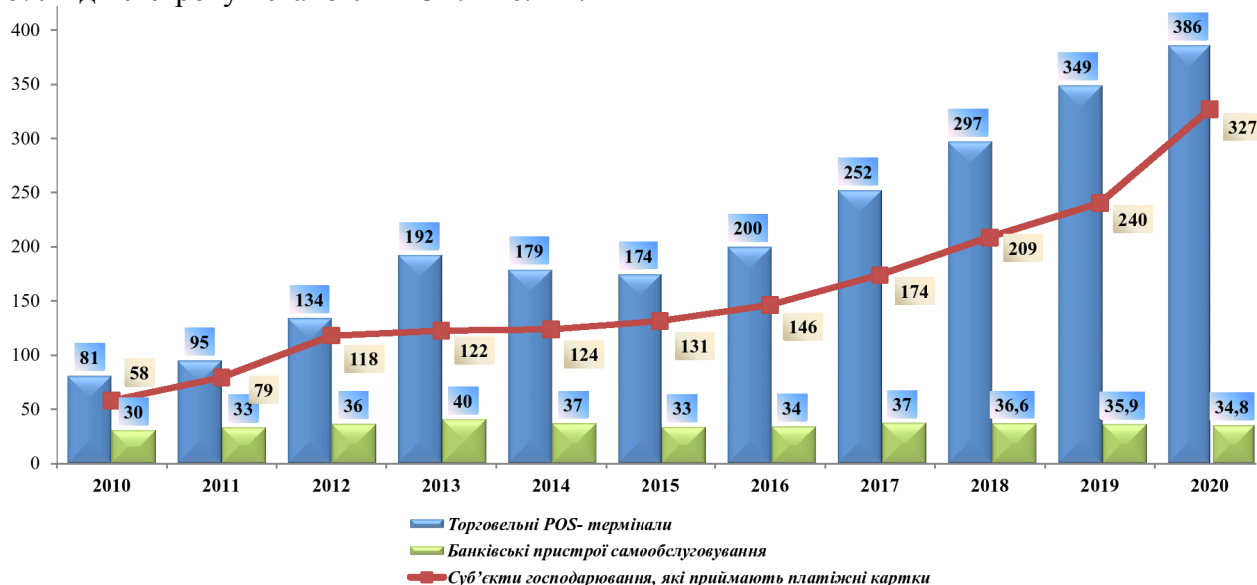


Рис. 2. Динаміка кількості платіжних пристроїв, тис. шт.

Джерело: побудовано автором за даними [3,4]

Можемо стверджувати, що динамічному розвитку безготівкової економіки сприяють інноваційні проекти фінтех компаній, приріст яких спостерігається саме у сфері платіжних сервісів і платформ грошових переказів та кредитування великого, середнього і малого бізнесу. І те що ініціатором та активним учасником розвитку фінтех в Україні є Національний банк України підтверджує «Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року» [5], яка затверджена у 2020 році, і буде сприяти зростанню безготівкової економіки та фінансовому сектору в цілому, завдяки підвищенню рівня фінансової інклюзії та фінансової грамотності населення, впровадженнь он-лайн сервісів та кіберстійкості банківських установ. Лише в межах чинного законодавства, прийнятих стратегій та підтримки інноваційних ініціатив з боку держави, дозволить населенню України приєднатися до розвитку ефективної безготівкової економіки та побудови цифрової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Каталог фінтех-компаній України 2020. URL: https://drive.google.com/file/d/1YxWMuhyGfxUIS8j7JOFRacM_VU41sw04/view (дата звернення: 10.02.2022)
2. Каталог фінтех-компаній України 2019. URL: <http://drive.fintechua.org/FintechCatalog19Ukr.pdf> (дата звернення: 10.02.2022)
3. Платіжна інфраструктура. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/platijna-infrastruktura-i-kvartal-2021-roku> (дата звернення: 02.02.2022)
4. Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219 (дата звернення: 02.05.2021).
5. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4 (дата звернення: 09.02.2022)
6. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. URL: <https://cutt.ly/cPtxuMj> (дата звернення: 10.02.2022)

Пиріг Світлана Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Луцький національний технічний університет, Луцьк, e-mail: sopir@ukr.net

Pyrh Svitlana Oleksandrivna – candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Lutsk National Technical University, Lutsk, e-mail: sopir@ukr.net